

23è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

2a sortida – diumenge 12 d'octubre de 2025

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

ESPONELLÀ

Ruta circular per Vilert i Espinavessa a través de les terrasses del Fluvià.

El nucli principal del petit poble de **Vilert** es dreça just a tocar de la riba dreta del Fluvià en una àmplia plana, on també es drecen els veïnats de les Anglades i de les Caselles, aquest a la riba esquerra.

El poble està centrat per l'**església de Santa Maria**, fundació del monestir de Banyoles al S. X, el qual ostentava el domini feudal conjuntament amb els senyors del castell de Vilert. L'església, romànica del S. XI, era inicialment d'una sola nau, però capçada amb un

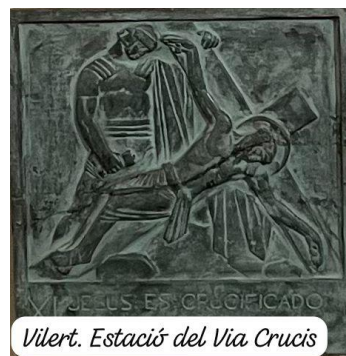

Plana de Vilert i Fluvià

Santa Maria de Vilert

absis central i dues absidioles laterals. A partir del S. XVI, el creixement de la població motivà que s'engrandís amb una nau lateral dreta i dues capelles a l'esquerra. Els antics retaules barrocs es cremaren el 1936, durant la persecució i destrucció antireligiosa a l'inici de la Guerra Civil. D'època posterior, hi destaquen el recipient de l'aigua beneïta, amb disseny d'en Rafel Masó, i el Viacrucis, totes

Vilert. Estació del Via Crucis

dues obres de ceràmica de Quart.

Vilert. Capella de Sant Esteve

Els noms de les cases es recorden els oficis dels seus habitants quan era un poble ple de vida: Cal Fuster, Cal Ferrer, Cal Cisteller, Cal pentinat, Cal Pastor... La majoria, segones residències actualment. En destaca Can Batlle, que, d'antic, ostentava la representació del poder feudal. Davant per davant d'aquesta darrera casa, hi ha la **capella de St. Esteve**, que en formava part de la propietat. Aquesta capella, edificada al S. XIV, posseïa un bell

retaula del S. XVI, actualment desaparegut. Pels volts del 1970, els llavors propietaris el varen retirar, i molt probablement el vengueren.

Un cop salvat el Fluvià per un passallís a sota mateix de Vilert, la carretereta que mena a Espinavessa travessa la plana de les Caselles, tot resseguint el riu i vorejant el canal que, des d'una resclosa, mena les aigües al molí de Vilert. Un cop passat a Cal Pastor Nou, hi ha extensos conreus d'herbes culinàries, principalment julivert, menta i coriandre; també s'hi troben camps afectats per l'extracció d'àrids. Arribats a Cal Carreter del Pi, s'ascendeix, per una forta pujada, a la plana d'Espinavessa, terrassa superior del Fluvià, resguardada, a l'horitzó, pel muntanyam de l'Alta Garrotxa i el Pirineu. Abans d'arribar a Espinavessa, es travessa el torrent Merler, que procedent de Crespià ret les seves aigües al Fluvià a sota mateix d'aquest darrer poble.

Retaula de Sant Esteve

El poble d'**Espinavessa**, assentat en un pujol, talment una petita península, havia estat sota

Espinavessa

la jurisdicció feudal del priorat de Santa Maria de Lladó i, més tard, de la batllia de Navata, domini dels vescomtes de Rocabertí, senyors de Peralada.

L'església, dedicada a **St. Llorenç**, es va bastir de bell nou a finals del S. XVIII, seguint els cànons neoclàssics: absis poligonal, capelles laterals i volta de llunetes. Es conserven alguns elements de l'anterior església medieval: forjats de la porta, osseres... L'interior, sortosament conserva els antics retaules neoclàssics de les capelles laterals i, al presbiteri, el magnífic conjunt d'una columnata que sosté mitja volta, a manera d'absis que arrecera l'altar. Les antigues imatges sí que desaparegueren amb la fúria iconoclasta del 1936.

Espinavessa. Sant Llorenç

Esllavissada al riu Fluvià

A tocar del poble hi ha una bonica font. De tornada a Vilert pel camí que voreja el Fluvià, s'observa, a l'altra banda del riu, una sorprenent esllavissada, ocorreguda pels volts del 2022.